JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ UNIVERZITA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ANALÝZA POUŽÍVÁNÍ INDIKATIVU/SUBJUNTIVU V PŘÍPUSTKOVÝCH VĚTÁCH V MLUVENÉM KORPUSU (CREA)

Vedoucí práce: Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D.
Autor práce: Martina Leshtanska
Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod
Ročník: 3.

2018

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním testu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. dubna 2018

……...

Martina Leshtanska

Poděkování

Velice ráda bych poděkovala Mgr. Miroslavě Aurové, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady, za vstřícnost při konzultacích, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Anotace:

Tématem bakalářské práce je použití indikativu a subjuntivu v přípustkových větách v mluveném korpusu Španělské královské akademie CREA. Práce, rozdělená do dvou částí, obsahuje analýzu odborných lingvistických publikací, po které následuje rozbor vzorků mluvených textů vybraných z korpusu.

Klíčová slova:

Korpus; analýza; indikativ; subjuntiv; španělština

Annotation:

The subject of the bachelor thesis is a usage of indicative and subjunctive mood contained in Spanish concession sentences in the spoken corpus of CREA language corpus made by the Spanish Royal Academy. The thesis consists of two parts; the analysis of specialized linguistic publications and the analysis of spoken language samples chosen of the corpus.

Key words:

Corpus; analysis; indicative; subjunctive; Spanish

Obsah

ÚVOD 7
ČÁST TEORETICKÁ 8
1. **Typy vět** 8
2. **Přípustkové věty** 8
2.1. Typy přípustkových vět 11
2.1.1. Věty podmínkové – přípustkové 11
2.1.2. Věty ireálné 12
2.1.3. Přípustkové a adverzativní věty 13
2.1.4. Přípustkové věty restriktivní 14
3. **Přípustkové spojovací výrazy ve španělském jazyce** 14
3.1. Další možnosti vyjádření přípustky 15
4. **Slovesné způsoby** 16
4.1.Indikativ 16
4.2. Subjuntiv 16
5. **Používání indikativu a subjuntivu v přípustkových větách podle vybraných publikací** 17
5.1. Španělské gramatiky 17
5.1.1. Gramática de referencia para la ensenanza de español 17
5.1.2. Sintaxis del español: Nivel de perfeccionamiento 19
5.1.3. El subjuntivo; valores y usos 22
5.1.4. El subjuntivo español y su equivalencia en checo 23
5.1.5. Gramática descriptiva de la lengua española, Vol.3 25
5.1.6. Nueva gramática de la lengua española 25
5.2. Jazykové učebnice 26
5.2.1. Fiesta 3 26
5.2.2. Ven 2 26
5.2.3. Genete a Aventura 27
6. **Shrnutí** 28
VÝZKUMNÁ ČÁST 28
1. Metoda práce se vzorkem 28
2. **Analýza a výsledky** 29
2.1. Aunque 29

2.2. aunque 34
2.3. **Jiné přípustkové výrazy** 40
2.3.1. a pesar de 40
2.3.2. despecho 43
2.3.3. A sabiendas 43
2.3.4. Por mucho que/ por mucho que 44
ZÁVĚR 45
RESUMEN 46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 48
SEZNAMOBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ 49

Úvod

Tato práce se zabývá problematikou používání indikativu a subjuntivu ve španělském jazyce v mluveném korpusu. Práce je rozdělená na část teoretickou a část praktickou.

V první teoretické části se budeme zabývat rozdělením vět. Vyjmenujeme různé typy větných celků, vysvětlíme rozdíl mezi jednoduchou větou a souvětím a následně je rozdělíme do příslušných kategorií. Poté se soustředíme na přípustkové věty a jejich charakteristiku, podíváme se na přípustkové spojky a spojovací výrazy a k nim příslušné české ekvivalenty. Dále stručně vysvětlíme i slovesné časy ve španělštině a ke každému uvedeme příklad. Nakonec se podíváme i do odborných lingvistických publikací od různých španělských i českých autorů a také do jazykových učebnic, které se na českých jazykových i středních školách používají. Celu teorii na konci teoretické části shrneme do jedné podkapitoly.

V druhé, praktické části se budeme zabývat analýzou uvedených struktur na příkladech vybraných z textů mluveného jazyka z referenčního korpusu CREA Španělské královské akademie. Výzkum jsme rozdělili do tří částí, ve kterých vysvětlujeme na několika příkladech svoje poznatky z předchozí kapitoly. V první podkapitole se podíváme na věty uvozené spojkou *Aunque* a na slovesné způsoby, které po ní následují. V druhé části se zaměříme na použití indikativu a subjuntivu po *aunque* uvnitř větného celku, a nakonec vybereme i několik příkladů s jinými spojovacími výrazy, např: a pesar de, por mucho que, y eso que, etc. Závěrem výsledky výzkumu shrneme a práci zakončíme španělským resumé.

Teoretická část

1. Typy vět

Ve španělském jazyce, jako i v českém, rozlišujeme několik typů vět z různých hledisek, tj. z hlediska struktury a podle postoje mluvčího. Co se týče postoje mluvčího, do této skupiny patří věty **oznamovací** *(enunciativas),* **tázací** *(interrogativas),* **zvolací** *(exclamativas),* **přací** *(desiderativas).* Patří sem ještě jeden typ vět, který český jazyk nezná a sice **pochybovací** věty *(dubitativas).*

Co se týče dělení vět podle jejich struktury ve španělském jazyce, v první řadě dělíme věty podle počtu přísudků na **jednoduché** a **souvětí**. Jednoduché věty jsou složené jen z jednoho přísudku, naopak souvětí obsahují dva či více. V souvětí pak rozlišujeme větu hlavní a větu vedlejší. Dále můžeme věty rozdělit podle druhu přísudku na **sponové**, tzn. věty obsahující přísudek jmenný se sponou (*ser, estar, parecer*) nebo **přísudkové** (ostatní slovesa). Pak mohou být věty **aktivní** nebo **pasivní** stejně jako v češtině a v neposlední řadě rozlišujeme věty s **přechodným** a **nepřechodným** slovesem. Přechodný sloveso je takové, které se váže s přímým předmětem (*např. Kupuje květinu*)

Pokud jde o rozdělení souvětí, existují tři typy: (a) souvětí souřadné (*oraciones coordinadas*), v nichž jsou věty spojeny souřadně, (b) věty juxtaponované (*oraciones iuxtapuestas*), v nichž jsou věty spojeny asyndeticky, a (c) souvětí podřadné, v nichž se věty dále rozdělují na souvětí podmětné *(sustantivas),* adjektivní *(adjetivas),* a příslovečné *(adverbiales)*.

Nejpodstatnější skupinou pro naší práci jsou příslovečné věty, tedy *oraciones subordinadas adverbiales*, do kterých se řadí přípustkové věty. Vedlejší věty příslovečné rozdělujeme na: (a) příčinné *(causales)* s typickou spojkou *porque,* (b) komparativní *(comparativas)* s typickými spojkami *tan ... como/ más ... que/ menos ... que*. (c) podmínkové *(condicionales)* s typickou spojkou *si*, (d) důsledkové *(consecutivas)* s typickou spojkou *tan ... que,* (e) účelové *(finales)* s typickou spojkou *para que* a (f) přípustkové *(concesivas)* s typickou spojkou *aunque*

2. Přípustkové věty

Vedlejší věty přípustkové, které jsou součástí souvětí podřadného, vyjadřují význam přípustky, pomocí které vyjadřují rozpor s větou řídicí. Ptáme se na ně otázkou *I přes co*? Přípustka představuje překážku v uskutečnění slovesného děje, aniž jej zcela

vylučuje. Tato překážka může být reálná nebo potenciální.[1] Z formálního hlediska se přípustkové věty skládají ze dvou částí, z části A a části B:

(1) *Přestože je velmi unavená,* *šla pracovat.* [2]
Část A Část B

Část A, která je vždy uváděná spojkou, bývá vždy větou příslovečnou. V českých přípustkových větách jsou nejčastějšími spojkami *ačkoli(v), třebaže, třeba(s), přestože, přesto, že, i když, i kdyby* apod.

(2) a. *Ačkoliv pilně studoval, dostal špatnou známku"*
b. *Přestože se velice snažili, nepodařilo se jim to*
c. *I když je to těžké, zvládneme to.*

Přípustkové věty se ve španělském jazyce rozdělují na reálné a nereálné (hypotetické). Reálné jsou takové, kde část A vyjadřuje děj nebo situaci, která je považovaná za skutečnou a nepochybnou. Ve španělštině se pak pojí se s indikativem i subjuntivem, jak ukazuje příklad (3a)[3]. Naopak přípustkové věty hypotetické reflektují skutečnosti, které nejsou považované za nepochybné či určité. V těchto se vyskytuje slovesný způsob subjuntiv, jak ukazuje příklad (3b)[4]. Nicméně dále v textu uvidíme, že toto rozdělení je pouze přibližné a nepřesné a že používání subjuntivu a indikativu v přípustkových větách je založeno i na jiných konceptech, než je hypotetičnost či reálnost.

(3) a. *Aunque lleva 15 aňos viviendo en Chicago, no habla nada de inglés.*
b. *Aunque llueva, saldré a la calle*.

[1] Zavadil Bohumil a Čermák, Petr (2010): *Mluvnice současné španělštiny, Praha, Karolinum.*
[2] Matte Bon, F. (1992): *Gramática comunicativa del español Tomo I.*
[3] Příklad převzatý z Español ELELab (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de español, str. 322.*
[4] Příklad převzatý z Español ELELab (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de español, str. 322.*

2.1. Typy přípustkových vět

2.1.1. Věty podmínkové – přípustkové (*concesivas condicionales*)

V knize Nueva gramática de la lengua española, sepsána Španělskou královskou akademii (RAE) je problematika přípustkových vět uváděná nejdříve přiblížením vztahu přípustkových a podmínkových vět, mezi nimiž RAE nachází shodu. Podmínkové věty většinou uvozené spojkou *si* a přípustkové věty obsahující nejčastěji spojku *aunque* mohou tvořit souvětí. Tento vztah, který je popisován také v knize *Gramática descriptiva de la lengua española* (I. B. Muñoz, V. D. Barreto), obsahuje kombinaci přípustky a podmínky. Na rozdíl od ostatních podmínkových vět spojuje ve větě více než jednu podmínku (4c)[5]. Podmínkové souvětí, uvedené v příkladu (4a)[6] se skládají z podřadné věty nazývané předvětí či protaze (šp. *prótasis*) a větou hlavní, tzv. závětí či apodoze (šp. *apódosis*). Stejným způsobem se tyto výrazy se používají také v přípustkových souvětích (4b):

(4) a. *Si viajó ayer, ya debe de haber llegado.*
b. *Aunque me lo habían presentado, no lo reconocí.*
c. *Tanto si le agrada, como si no le agrada, pienso comprarme este abrigo*.

Přípustka spočívá v posloupnosti tvořená tézí a antitezí. Je možné interpretovat podmínkové vztahy jako jedny z článků přípustkových. Negace, kterou ukazuje příslovce *ni siquiera* odpovídá závětí v pořadí předvětí – závětí, proto *Ni siquiera si lloviera se suspendería el concierto* je rovné *Icnluso si lloviera, el concierto no se suspendería*. V opačném pořadí, tedy závětí – předvětí je povolená negace v obou členech[7]:

(5) *El concierto <u>no</u> se suspendería ni siquiera si lloviera*.

Příslovce *aun* je také součástí vazby *aun cuando*, nicméně *cunado* je někdy v této kombinaci s časovým významem, např*: Debe seguir tomando este medicamento aun cuando desaparezcan los síntomas*. Komponenty tohoto spojení nejsou uznávány jako autonomní elementy. *Aun cuanndo* připouští změnu mezi indikativem a subjuntivem.

[5] Příklad z I. B. Muñoz, V. D. Barreto (1999): *Gramática descriptiva de la lengua española*, str. 3842.
[6] Příklady převzaté z Real Academia Española (2009): *Nueva gramática de la lengua española*, Madrid, str.3527,3528.
[7] Real Academia Española (2009): *Nueva gramática de la lengua española*, Madrid, str.3527,3528.

(6) *Aun cuando me lo recomendaron, no leí el prospecto.*

(7) *Va a seguir adelante, aun cuando tengo que llegar él solo con todos.*

Stejně jako u podmínkových vět, vztah mezi předvětím a závětím může být ve funkci oznámení. V takových přípustkových větách, předvětí vyjadřuje nedostačující důvod nebo podmínku a závětí děj, který se odehrává a porušuje očekávání vycházející z předvětí.

2.1.2. Věty ireálné/kontrafaktuální *(irreales contrafactuales)*

V kontrafaktuálních větách mluvčí ví, že se děj neodehraje ani v přítomnosti či budoucnosti, ani v minulosti. V takových případech obsah věty vedlejší je falešný, tzn. jedná se o nevyjádřenou negaci.[8] Podle autorů publikace Gramática descriptiva española v přípustkové protazi se mohou užít formy jednoduchého nebo složeného kondicionálu pro vyjádření nereálného obsahu věty vztahující se do minulosti nebo přítomnosti (8).

(8) a. *Aunque de buena gana viviría en París, no se está tan mal aquí en Madrid.*
b. *Aunque le habría ayudado gustosamente, preferí mantenerme al margen para evitar comentarios.*

Na druhou stranu pro věty se subjuntivem vyjadřující nereálnost jsou nejčastějšími subjuntiv imperfekta a subjuntiv předminulého času. První tvar slouží pro kontexty v přítomnosti, tzn. pro věty, ve kterých mluvčí ví, že se děj neuskuteční; a druhý tvar slouží pro vyjádření minulosti, tzn. pro věty, ve kterých mluvčí ví, že se děj předtím neuskutečnil. V apodozi se typicky používají oba dva tvary kondicionálu, jak ukazují následující příklady[9]:

(9) a. *Aunque tuviera todo el dinero del mundo, no me casaría con ese pelagatos.*
b. *Es tal su afición que, aunque ayer/hoy se hubiese inundado la pista, habrían jugado tenis igualmente.*

[8] I. B. Muñoz y V. D. Borreto (1999): *Gramática descriptiva de la lengua española,* str. 3831.
[9] Příklady převzaty z: I. B. Muñoz y V. D. Borreto (1999): *Gramática descriptiva de la lengua española,* str. 3832.

2.1.3. Přípustkové a adverzativní věty

Přípustkové a odporovací konstrukce jsou si syntakticky velmi blízké, což umožňuje jejich zaměnitelnost. Obzvlášť se tato situace týká vět v čele se spojkou *aunque* a vět uvozených výrazem *pero*. Ve větách *Aunque Pepe estuvo muy enfermo, fue a trabajar.* a *Pepe estuvo muy enfermo, pero fue a trabajar* by většina mluvčích nepochybovala o jejich nahraditelnosti, neboť se v obou z nich ukrývá stejná myšlenka kontrastu či rozporu mezi jejich částmi. Obě dvě věty mají mezi sebou různé syntaktické vztahy. Charakteristické pro přípustkový nebo odporovací vztah není ani tak jednotlivá syntaktická struktura, nýbrž existence nevyjádřené informace, která je v rozporu s obsahem vyjádřeném ostatními členy věty. V přípustkové konstrukci s výrazem *aunque* se v předvětí (*prótasis*) vytváří příčina, kdežto odporovací konstrukcí se v závětí (*apódosis*) uvozené spojkou *pero* vyjadřuje potvrzený obsah. Tudíž se přípustkovými větami zdůrazňuje nocionální původ vztahů mezi větnými členy *(aunque Pepe está enfermo),* kdežto s odporovacími větami se zdůrazňuje výsledek *(Pero fue a trabajo*). Adverzativní spojky uvádějí novou informaci, tzv. réma, zatímco přípustkové spojky uvádějí již známou informaci, tzv. téma. Nejdůležitějším syntaktickým rozdílem mezi spojkami je jejich mobilita, tedy možnost reverzibility. Tudíž, zatímco odporovací spojka je povinně umístěna uprostřed větného celku, přípustková spojka může být anteponována nebo postponována vůči členu, který uvádí:

(10) a. *Aunque ya es tarde, acabaré de explicar este téma*.
b. *Acabaré de explicar este téma, aunque ya es tarde*.
c. *Ya es tarde pero acabaré de explicar este téma*.
d. **Pero acabaré de explicar este téma, ya es tarde,*

Když je pomocí spojky *aunque* uváděná známá informace, bude spojka na začátku souvětí. Naopak, když bude uvádět informaci novou, bude umístěná uprostřed věty. Vzhledem k tomu, že po spojce pero následuje vždy nová informace jakožto výsledek situace, bude spojka umístěná vždy uprostřed souvětí.

2.1.4. Přípustkové věty restriktivní

V případech, kdy *aunque* uvádí druhou část věty, tedy je uprostřed větného celku, může nabýt stejné hodnoty jako spojka *pero*. Nicméně je třeba uvést další dvě podmínky proto, aby se rovnocennost mohla naplnit: musí spojce předcházet pauza a sloveso, které bude uvádět, musí být v indikativu. Můžeme se setkat s případy, kdy i přesto, že v druhé části bude následovat subjuntiv, *aunque* bude mít stále restriktivní povahu a obě dvě části věty budou mezi sebou oddělené středníkem; tím se zdůrazní i pauza, která je potřeba při vyslovování vytvořit. V takových případech, nejenže se omezuje platnost informace první části věty, ale navíc může vzniknout pochybnost o pravdivosti informací po spojce:

(11) *María es una chica muy espabilada y siempre está en todo; ¡aunque a veces nos venga con unas cosas más extrañas!*

V první části věty se potvrzuje Mariina inteligence, ačkoliv se ve větě vedlejší přidává informace, která způsobuje o Marii pochybnost. Navíc tento efekt spojení středníku a pauzy může vytvořit zajímavé kontrasty mezi větami s *aunque*, jak ukazují následující příkaldy:

(12) a. *Dice que Pedro se ha casado aunque no te lo creas.*
b. Dice que Pedro se ha casado; aunque no te lo creas.

V prvním příkladu se setkáváme s přípustkovou větou, zatímco druhá věta sděluje, že sémanticky obsahuje stejnou restriktivní hodnotu jako *pero*.

3. Přípustkové spojovací výrazy ve španělském jazyce:

Nejčastějším spojovacím výrazem je podřadicí spojka *aunque,* kterou lze do českého jazyka přeložit jako *ačkoli, i když, i kdyby*. Je slučitelná se slovesem v jakémkoliv slovesném způsobu nebo čase (kromě rozkazovacího způsobu)[10]. Pokud má spojka *aunque* odporovací význam, je podobná spojce *pero*. Dalšími typickými spojkami v přípustkových souvětích jsou *a pesar de (que), y eso que, si bien etc,* ačkoliv podle autorů publikace *Gramática de referencia para la enseñanza de español,* všechny podřadicí spojky lze nahradit výrazem *aunque.*

[10] Alarcos Llorach, Emilio (1994): *Gramática de la lengua española*, Madrid, Espasa, str. 463.

(13) *Lucía está muy contenta, a pesar de que/ aunque le han subido el alquiler.*

3.1. Další možnosti vyjádření přípustky

Přípustka nemusí být vyjádřená vždy jen jednou spojkou. Nejznámější z nich *aunque* může být nahrazena jinými spojkami nebo dokonce spojovacími konstrukcemi vyjadřující přípustku. V publikaci Nueva gramática de la lengua española (Real Academia Española) autoři uvádějí, že se vytváří předložkové vazby s přípustkovým významem s podstatnými jmény *pesar y despecho*[11] (14). Ani jeden z nich se neváže s přídavnými jmény, ale oba umožnují vytvářet předložková syntagmata v jejichž výrazech se připouští jmenná syntagmata *(a pesar de los problemas)* a také substantivní věty s konjugovaným slovesem *(a pesar de que había problemas)* nebo infinitivem *(a pesar de haber problemas).*

(14) *A despecho de su sincera aflicción, o alimentado por ella Lorencito sentía una envolvente dulzura que era aún más poderosa.* (Muñoz Molina, *Misterios*)

Patří sem i přípustková vazba *a sabiendas*, která se váže s předložkou *de* a s jmenným nebo slovesným syntagmatem (*a sabiendas de su intencion/ a sabiendas de que estaba exponiendo su vida*). Tato vazba dost často tvoří syntaktické skupiny, které se utváří s příslovcem *incluso*. *ni siquiera a sobre todo, aun:*

(15) *Aun a sabiendas de que tales eran las costumbres a bordo.*

Ve staré španělštině se používalo spojení *con todo (y) que,* které se dosud používá v mnoha latinskoamerických zemích. Varianta s předložkou *y* je častější v textech, jak upozorňuje Španělská královská akademie ve své knize, nicméně obě dvě možnosti jsou typické pro hovorový jazyk.

(16)[12] *Lo que es yo, por mi parte, suelo aburrirme muchas veces, con todo y que vivo en Madrid* (Sánchez Ferlosio, Jarama*).*

[11] Real Academia Española (2009): *Nueva gramática de la lengua española*, Madrid, str. 3610.
[12] Příklady (13) a (14) jsou převzaty z: Real Academia Española (2009): *Nueva gramática de la lengua española*, Madrid, str. 3612.

(17) *En cambio vos no le hiviste nada, noc todo que te acusó a la policía de que le sacaste diez mil pesos.* (Casaccia, Babosa).

4. Slovesné způsoby ve španělštině

4.1. Indikativ

Indikativ se používá, v případě, že někoho informujeme o skutečném ději nebo faktech. Existují formy jednoduchého a složeného indikativu a řadíme ho do určitých časů, kterými jsou[13]:

1. Přítomný čas (*presente de indicativo*) *yo trabajo*
2. Jednoduchý minulý čas *(pretérito perfecto simple) yo trabajé*
3. imperfektum *(pretérito imperfecto) yo trabajaba*
4. Složený minulý čas *(pretérito perfecto compuesto*) *yo he trabajado*
5. Předminulý čas *(pretérito pluscuamperfecto) yo había trabajado*
6. Závislý minulý čas *(pretérito anterior) yo hube trabajado*
7. Jednoduchý budoucí čas *(futuro simple) yo trabajaré*
8. Složený budoucí čas *(futuro compuesto) yo habré trabajado*
9. Podmiňovací způsob jednoduchý *(condicional simple) yo trabajaría*
10. Podmiňovací způsob složený *(condicional compuesto) yo habría trabajado*

4.2 Subjuntiv

Subjuntiv, neboli spojovací způsob, je typickým slovesným způsobem pro románské jazyky, tudíž v českém jazyce podobný tvar nenajdeme. Na rozdíl od indikativu, subjuntiv používáme, pokud sloveso nemá přinášet nové informace o podmětu, ale pouze poukázat na nějaký vztah mezi ním a přísudkem. Jedná se tedy o subjektivní hodnocení a postoj mluvčího, a proto se používá převážně ve vedlejších větách pro vyjádření emocí, přání, žádosti, pochybností, nebo pro označení něčeho, co je málo pravděpodobné, nemožné nebo těžce dosažitelné. V nejčastějších případech se se subjuntivem setkáme

[13] Real academia española*: Diccionario panhispánico de dudas / apéndices:* http://www.rae.es/diccionario-panhispanico-de-dudas/apendices/modelos-de-conjugacion-verbal.
Česká terminologie převzata z: BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio; DUBSKÝ, Josef; KRÁLOVÁ, Jana; *Moderní gramatika španělštiny*, Plzeň, Fraus
1999, s. 99-107.

v záporných větách často spojené se slovesy *creer, parecer, pensar*. Stejně jako indikativ i subjuntiv je rozdělen do několika slovesných času, kterými jsou[14]:

1. Subjuntiv přítomný *(presente de Subjuntivo): yo ame*
2. Subjuntiv perfekta *(pretérito perfecto compuesto de subjuntivo):* yo *haya amado*
3. Subjuntiv imperfekta *(pretérito imperfecto de subjuntivo): yo amara/ amase*
4. Subjuntiv předminulého času *(pretérito pluscuamperfecto de subjuntivo):* yo *hubiera/ hubiese amado*
5. Jednoduchý subjuntiv budoucího času *(futuro simple de subjuntivo):* yo *amare*
6. Složený subjuntiv budoucího času *(futuro compuesto de subjuntivo):* yo *hubiere amado*

5. Používání indikativu a subjuntivu v přípustkových větách podle vybraných publikací

V této části bakalářské práce se zaměříme nejen na publikace s hlubším zaměřením na španělskou gramatiku od různých autorů, ale také na učebnice španělštiny používaných na středních i jazykových školách. Cílem bude objasnit/ upřesnit použití slovesných způsobů v přípustkových větách po spojce *aunque* z různých hledisek.

5.1 Španělské gramatiky

5.1.1 *Gramática de referencia para la enseñanza de español*

První zvolená publikace je od skupiny ELLELab J.N. Borrega, L.D. Garcíové, S.L.Lastry, A.R.Diega a C.T.Corneja, kteří ve své knize na straně 331 vysvětlují kdy se používá *aunque+ indikativ*. Obecně spojují indikativ s pravdivostí a se sdělením nových informací. Z tohoto důvodu říkají, že se indikativ používá v případě, že mluvčí chce vyjádřit informaci kterou považuje za pravdivou.

(18) *Aunque hoy hace mucho frío en Madrid, voy a salir a pasear.*

V tomto případě autoři vychází ze skutečnosti, že si mluvčí ověřil, jaké je venku počasí a chce informaci sdělit někomu, kdo v Madridu není a neví, jaká je tam teplota.

[14] Real academia española: *Diccionario panhispánico de dudas / apéndices*: http://www.rae.es/diccionario-panhispanico-de-dudas/apendices/modelos-de-conjugacion-verbal.

Dále uvádí, že v případě rozhovoru, mluvčí používá indikativ, když vyjadřuje souhlas s účastníky konverzace nebo potvrzuje informaci získanou z rozhovoru.

(19) a. *París es una ciudad preciosa.*[15]

b. *Aunque, efectivamente, París es una ciudad preciosa, yo prefiero Londres.*

Na další stránce (332) se autoři zabývají problematikou *aunque+ subjuntiv*. Rozlišují dva druhy přípustky, které subjuntiv může ve spojení s *aunque* vytvořit, a sice: (a) reálné události a (b) hypotetické události. Reálné události jsou takové, kde mluvčí nechce informovat o skutečných událostech nebo je nepovažuje za nové. Tento případ nastává v případě, že se mluvčí domnívá, že posluchač tyto skutečnosti zná, nebo se o nich zrovna mluvilo. Na příkladu (20a) můžeme vidět typ reálné události se slovesem v subjuntivu po spojce aunque, kde jsme tento způsob použili z důvodu, že posluchač ví o tom, že je venku zima, tudíž neuvádíme novou informaci. Naopak hypotetické události jsou takové, kde si mluvčí nepřeje informovat o skutečnostech buď z důvodu, že jejich pravdivost nemá ověřenou, nebo protože považuje jejich uskutečnění za obtížné či nemožné. V těchto situacích se opět vyskytuje vazba *aunque+subjuntiv*, jak ukazuje příklad (20b).

(20) a. *Aunque haga frío en la calle, quiero salir a pasear*

b. *Aunque María gane las elecciones, no solucionará la crisis.*

Pro shrnutí celého výkladu a pro větší přehlednost slouží následující tabulka:

Tipo de hecho	**Ejemplo**	**Explicación**	**Modo**
Hecho real	Aunque COCINA/COCINARÁ bien, no es/será original	Informo de que cocina o cocinará bien.	INDICATIVO
	Aunque COCINE bien, no tiene mucha fama.	No informo, cocina bien, pero me da igual	SUBJUNTIVO
Hecho posible	Aunque COCINE bien, no voy a comer mucho.	No informo: quizá cocine bien.	

[15] Příklady byly převzaty z Español ELELab (2013*): Gramática de referencia para la enseñanza de español, str. 332*

Hecho difícil o imposible	Aunque COCINARÁ bien, su bar seguiría siendo un fracaso.	No informo, es difícil que cocine bien o no cocine bien	

Tabulka č.: 1 Časová souslednost

Zdroj: Español ELELab (2013): Gramática de referencia para la enseñanza de español

5.1.2 *Sintaxis del Español: Nivel de perfeccionamiento*

Další zvolenou publikací byla kniha *Sintaxis del Español; Nivel de perfeccionamiento* (J.F. García Santos; 1993), který problematiku užívání indikativu a subjuntivu vysvětluje velmi stručně a srozumitelně. Ačkoliv se dílo v některých částech odlišuje od předchozího materiálu, v zásadě se vysvětlení shodují. Vzhledem k tomu, že García Santos byl učitelem výše zmiňovaných autorů, předchozí publikace se Santosem nechala inspirovat. Podobně jako autoři předchozí publikace také García Santos uvádí, že pokud jde o fyzické jevy, ověřené přímo mluvčím, použijeme indikativ, viz příklad (21a). Pokud ale jde o fyzické jevy, které nejsou ověřené, použijeme subjuntiv, viz příklad (21b): [16]

(21) a. *Aunque está lloviendo tengo que salir*. (Víme určitě, že prší, a přesto musím jít)
b. *Aunque esté lloviendo tengo que salir*. (Nevíme jistě, zda prší)

Na druhou stranu, pokud jde o subjektivní skutečnosti, autor rozlišuje dvě situace. Pokud mluvčí ví s jistotou, že je informace, kterou sděluje skutečná, použije *indikativ*, viz příklad (24a). Pokud ovšem mluvčí označí informaci za nepravdivou, nepovažuje ji za důležitou, nebo s ní nesouhlasí, použije *subjuntiv*, viz příklad (24b) Co se týká vyjádření budoucího času použijeme indikativ v případě, že víme s jistotou, co se stane. Pokud je to naopak a my se jen domníváme, že se děj odehraje, použije se spíše subjuntiv, kterým vyjádříme domněnku.

(22) *a. Yo creo que tengo razón, Mira, este libro dice lo mismo.*
b. Aunque lo diga ese libro eso, convéncete es una barbaridad.

[16] Příklady jsou převzaty z GARCÍA SANTOS, *Sintaxis del español – nivel de perfeccionamiento*, Madrid, Santillana 1993, s. 203-209.

Tvar subjuntivu	Čas
CANTE	Přítomnost, budoucnost
HAYA CANTADO	Blízká minulost, předbudoucnost
CANTARA	Vzdálená minulost

Tabulka č. 2: Časová souslednost[17]

Zdroj: GARCÍA SANTOS, Sintaxis del español - nivel de perfeccionamiento

Sémanticky jsou přípustkové věty velmi blízké podmínkovým větám, tudíž někdy přebírají strukturu podmínkových vět *si+subjuntivo* ve formě *aunque+ subjuntivo:* V příkladě (22) je použita vazba *aunque+ imperfecto de subjuntivo,* která slouží pro vyjádření hypotetické budoucnosti nebo přítomnosti.

(23) *No está aquí, pero es que aunque estuviera tampoco lo íbamos a invitar.*

Dále uvádíme příklad se spojením *Aunque+pretérito pluscuamperfecto de subjuntivo (hubiera estado) (24)* pro vyjádření hypotetické minulosti a pokud se v druhé části věty použije subjuntiv ve tvaru *hubuiera/habría/había cantado,* vztahovala by se situace k minulosti. Naopak pokud by po vazbě *Aunque+ pretérito pluscuamperfecto de subjuntivo (hubiera cantado)* následovalo sloveso ve tvaru imperfekta nebo kondicionálu s koncovkou – *aba/- ría,* druhá část věty by se vztahovala k přítomnosti nebo budoucnosti

(24) *Aunque él hubiera estado allí el resultado hubiera sido el mismo*

(25) *Aunque lo hubiera hecho no lo reconocería más.*

5.1.3 *El subujuntivo; valores y usos*

Dalším zvoleným materialem byla publikace *El subujuntivo; valores y usos* (J. Borrego, J.G.Asencio, E.Prieto), která se zabývá vysvětlením subjuntivu jak pro cizince, tak i pro rodilé mluvčí. Zaměřili jsme se na stranu 69, kde začíná kapitola o přípustkových větách. Zde autoři vysvětlují, že nejčastějšími přípustkovými větami jsou ty, které začínají spojkou *aunque* ve významu ačkoliv, formou *Aunque B, A. B* v této struktuře označuje překážku, přes kterou se A naplní.

[17] J.F. GARCÍA SANTOS, *Sintaxis del español – nivel de perfeccionamiento*, Madrid, Santillana 1993, s. 203-209.

(26) *Aunque estoy enfermo, trabajo*

Za běžných okolností po překážce *(estoy enfermo)* následuje negace *(no trabajo),* ale přípustkové věty se odlišují tím, že ačkoliv je ve větě překážka, hlavní část věty se naplní. Existují další věty, které, ačkoliv nezačínají spojkou *aunque,* zachovávají stejnou strukturu a jsou též označované jako přípustkové. Jsou nahraditelné strukturou s *aunque (aun a riesgo de que, así, por - adjetivo - que)* a budou se vázat vždy se subjuntivem. Pokud bychom v těchto větách použili indikativ, význam věty by byl nepřijatelný.

(27) a. *No asistió al trabajo, aun a riesgo de que lo dispidieran.*
b. *Aun a riesgo de que lo merieran en la cárcel, pedía limosna por las calles.*[18]

V případě, že po *aunque* následuje indikativ, znamená to, že mluvčí situaci zná, je s ní seznámen a informuje posluchače, pro kterého je informace nová.

(28) *Me dijo el médico que aunque para esas fechas todavía estaría enfermo, podría ir a trabajar*.

Pokud použijeme subjuntiv, znamená to, že mluvčí i posluchač informaci znají a nepovažují ji za novou,je vhodný i v případě, že skutečnost ignorujeme.

(29) *Está lloviendo a mares.*
A mí me da igual, porque aunque ahora mismo hiciera buen tiempo, yo no me movería de casa.

Autoři ve své knize (str.168) velmi srozumitelně vysvětlují časovou souslednost, tedy jak správně zvolit čas ve větě vedlejší v závislosti na větě hlavní. Následující tabulka (tab.č.3) ukazuje, který subjuntiv je vhodný pro vyjádření přítomnosti, budoucnosti nebo minulosti v přípustkových větách. Co se vět hlavních týče, autoři uvádějí, že pokud je sloveso ve větě vedlejší po spojce *aunque* ve tvaru subjuntivu předminulého času, musí být sloveso ve větě hlavní ve formě kondicionálu. Naopak, jestliže je sloveso ve větě vedlejší ve tvaru

[18] Příklady jsou převzaty z BORREGO J*., El subjuntivo; valores y usos, Madrid* 1989, s. 70-72.

subjuntivu imperfekta a mluvčí nezná přítomné nebo budoucí skutečnosti, pak sloveso ve větě hlavní musí být opět ve formě kondicionálu[19].

Přítomnost, budoucnost	Možné dosažení cíle	Přítomný subjuntiv *(cante)*
	Obtížné dosažení cíle	Subjuntiv imperfekta *(cantara)*
Minulost	Možné dosažení cíle	Subjuntiv perfekta/imperfekta *(haya cantado/canara)*
	Obtížné dosažení cíle	Subjuntiv předminulého času *(hubiera cantado)*

Tabulka č.3: Časová souslednost

Zdroj: J. Borrego, J.G.Asencio, E.Prieto El subujuntivo; valores y usos

5.1.4 El subjuntivo español y su equivalencia en checo

Mezi další publikace, které jsme prozkoumali, za účelem získání více informací o problematice, bychom mohli zařadit knihu *El subjuntivo espanol y su equivalencia en checo* od autorů Miroslava Valeše a Antonia P. Bertrána. Podle této knihy, z hlediska sémantického je určení slovesného způsobu v přípustkových větách odvozené od děje ve větě vedlejší. Pokud se jedná o skutečný děj, sloveso bude ve tvaru indikativu, pokud jde o děj smyšlený (nereálný nebo pravděpodobný) sloveso bude v subjuntivu. Můžeme tedy prohlásit, že funkcí slovesného způsobu v přípustkových větách je rozpoznávat rozdíl mezi tvrzením a tím, co je imaginární. Jiné jazyky, jako například angličtina nebo ruština, které neobsahují subjuntiv, rozlišují tyto dvě věci pomocí různých spojek. V případě českého jazyka je tento problém vyřešen pomocí spojky *i když+ indikativ* a podmiňovací spojení *i kdyby*.

(30) *a. Aunque hace mal tiempo, juegan futbol*[20]
Hrají fotbal, i když je špatné počasí
b. Aunque haga mal tiempo, jugaremos al fútbol.
Budeme hrát fotbal, i kdyby bylo špatné počasí.

[19] J. Borrego, J.G.Asencio, E.Prieto; *El subujuntivo; valores y usos*, Madrid str. 169-170.
[20] Příklady převzaté z Valše M., Betrán A. P., *El subjuntivo español y su equivalencia en checo*, Granada lingvistica 2015, s. 97-98.

Z hlediska pragmatického mohou existovat případy, ve kterých použijeme subjuntiv i pro skutečné děje. Podle autorů zmíněné publikace musíme v takových situacích uvažovat spíš o tom, jestli je informace, kterou sdělujeme nová nebo ne. Pro sdělení informace, kterou už všichni známe a neuvádíme nic nového slouží subjuntiv, v opačném případě by sloveso muselo být ve tvaru indikativu.

(31) *Aunque seas mi hijo, te desheredaré*[21]
I když jsi můj syn, vydědím tě.

5.1.5. Gramática descriptiva de la lengua española, Vol.3

Tato publikace je obsahově velmi rozsáhlá, díky čemuž je problematika přípustkových vět vysvětlena velmi podrobně a odborně. Autory jsou Ignacio Bosque Muñoz a Violeta Demonte Barreto a celou situaci rozděluje do několika podkapitol. Nejdříve uvádí, že se modální změna vztahuje k postoji mluvčího, tedy k míře očekávání naplnění vyjádřených činů. Dále uvádí, že pro vyjádření skutečných činů může být použit mimo indikativu i subjuntiv. Problematika slovesných způsobů je regulována pragmatickými aspekty. Existují dva faktory, které určují jejich použití, první je faktická povaha předvětí a druhý je jeho informační povaha. Autor rozeznává několik typů kontextů.

1) Faktické kontexty

a. Indikativ

Indikativ je použit, v případě, že mluvčí zná vyjádřený děj z vedlejší věty a předpokládá, že posluchač děj nezná. V takovém případě, může *auunqe* uvádět jakýkoliv tvar indikativu.

b. Subjuntiv

V komunikativním kontextu se situace odlišuje: mluvčí zná děj vyjádřený slovesem ve větě vedlejší a navíc předpokládá, že posluchač tuto informaci také zná. Obecně můžeme říct, že použití subjuntivu v tomto případě odpovídá snaze mluvčího o sdělení známé informaci, nebo která byla posluchačem předem ověřená:

[21] Příklady převzaté z Valše M., Betrán A. P., El subjuntivo español y su equivalencia en checo, Granada lingvistica 2015, s. 97-98.

(32) *No pretendo sentar cátedra de todo cuanto se afirma en mi libro, aunque personalmente esté convencido de ello.*

2) Semifaktické kontexty

Na rozdíl od předchozích případů v těchto mluvčí nezná vyjádřený děj v předvětí, a proto se nevyjadřuje otevřeně o skutečném naplnění děje nýbrž o něm může uvažovat s větší nebo menší pravděpodobností. To je možné vyjádřit pomoci různých tvarů subjuntivu a i některých tvarů indikativu. Tudíž pokud mluvčí bude považovat uskutečnění děje za možné, může použít některé tvary indikativu, jako v uvedených v příkladech*: Aunque ahora estará en su cuarto, no debemos molestarle. Aunque aún no habrá terminado de estudiar, voy a saludarle.* Prostřednictvím tvaru indikativu v budoucím čase nebo v kondicionálu se označuje, že děj uvedený v předvětí je považován za pravděpodobný. Nicméně pro vyjádření domněnky se nejčastěji používají tvary subjuntivu. Tímto pro vyjádření děje v přítomnosti nebo v budoucnosti španělština umožnuje stanovit rozdíl v míře splnění zmíněného děje. Znamená to, že pokud mluvčí považuje, naplnění děje za velmi pravděpodobné, použije subjuntiv v přítomném čase, pokud je tomu naopak, použije imperfektum subjuntivu, viz příklad:

(33) *Aunque me ofrezcan una buena indemnización no tengo intención de dejar el trabajo.*

Pokud se jedná o hypotetický děj, který se již uskutečnil, mohou nastat dvě situace: mluvčí považuje děj za uskutečnitelný, a proto použije bud subjuntiv v perfektu nebo v imerfektu v závislosti na vzdálenosti děje od přítomnosti. Na druhou stranu pokud považuje děj za nemožně splnitelný, použije subjuntiv předminulého času.

(34) *No conozco aún el resultado, peroaunque haya elegida candidata a la Comunidad de Madrid en la votación de esta maňana, yo seguiré haciendo mi vida normalmente.*

3) Contextos contrafactuales.

V těchto případech mluvčí ví, že se děj neuskuteční ani v budoucnosti, ani se neodehrál v minulosti, tím pádem je obsah věty po spojce *aunque* nepravdivý. V takto postavených

větách je možné nereálnost vyjádřit pomoci jednoduchého nebo složeného kondicionálu v indikativu pro vyjádření přítomnosti nebo minulosti.

(35) *Aunque de buena gana viviría en Paris, no se está tan mal aquí en Madrid.*[22]

5.1.6. Nueva gramática de la lengua española

Tato publikace vydaná Španělskou královskou akademii uvádí, že se podle kritéria pravdivosti rozlišuje mezi předvětím přípustkových vět hypotetickým a faktickým, překážka tedy může být buď potencionální nebo reálná.

V hypotetických předvětích, ve kterých *aunque* odpovídá přibližně výrazu *aun en supuesto de que*, za předpokladu, že děj, nezabrání jinému stavu věcí jako příkladu: *Aunque la mona se vista de seda, mona se queda.* Hypotetické předvětí se vytváří se subjuntivem. Dále mohou být hypotetické i předvětí tvořené s *por* a kvantifikátory *más-mucho* etc *que*: *Por mucho que le supliques, no va a acceder.* Ve faktických předvětích jsou nejvhodnější parafráze jako *aun dándose el caso de que.* Spojení *a pesar de* se používá v obou typech přípustkových vět. Ve faktických se popisuje existující situace a popírá možnost, že by se od ní odvíjela jiná, která může být logická nebo očekáváná jako v: *Aunque vive en esta ciudad desde hace treinta años, mantiene el mismo apartamento que alquiló al llegar*. Faktické předvětí umožnují oba dva slovesné způsoby, jak indikativ, tak subjuntiv. Co se týká vět s kvantifikátory, mohou být i faktické: *Por mucho que lo intento, no consigo adelgazar*.

Dále rozděluje věty na reálné, nereálné a potencionální. V nereálných podmínkových větách se strukturou *Si A, B* je označená nereálnost *A* a *B*. oproti tomu, v přípustkových nereálných větách se strukturou *Aunque A, B* je označena nereálnost *A*, ale pravdivost *B.* V situacích nereálnosti Na rozdíl od podmínkových vět uvozených spojkou si, ve kterých jsou povelené jen subjuntiv imperfekta a předminulého času, v přípustkových větách jsou kromě zmíněných povolené i tvary přítomného subjuntivu a subjuntivu perfekta.

Tvary subjuntivu imperfekta v předvětí charakterizuje potencionální větu. Stejně jako v podmínkových může tento tvar vyjadřovat přítomnost (*aunque tuvieras derecho a estar aquí*) ale i budoucnost (*aunque te compraras esta casa*). Tvary indikativu přináší

[22] Příklady převzaty z: I. B. Muñoz y V. D. Borreto (1999): *Gramática descriptiva de la lengua española,* str. 3832.

novou informaci. Subjuntiv se používá, když se chce představit obsah podřadné věty jako nepodstatný ve spojení s platností hlavní věty.

5.2 Jazykové učebnice

5.2.1 *Fiesta 3*

První námi zvolenou jazykovou učebnicí je Fiesta 3 (Králová;2003); která je velmi přehledná. Na začátku každé kapitoly je shrnutí gramatiky, které se bude probírat a na konci je shrnutí gramatiky celé učebnice. Problematiku souvětí s vedlejší větou přípustkovou rozebírá níže uvedenou strukturou. Pro větší přehlednost jsme schéma vložili do tabulky:

Hlavní věta	Vedlejší věta
Sloveso v oznamovacím způsobu Přítomný nebo minulý čas	Přípustková spojka + sloveso v indikativu
Přítomný nebo budoucí čas	Přípustková spojka + sloveso v subjuntivu
Přítomný nebo budoucí čas	Přípustková spojka + sloveso v subjuntivu A pesar de, pese a+ infinitiv (aun) + gerundium příčestí[23]

Tabulka č. 4: Souvětí s vedlejší větou přípustkovou

Zdroj: Vlastní podle Fiesta 3

5.2.2 VEN 2

Druhá učebnice, která sloužila našemu výzkumu byla *Ven 2, Cursos de espaňol para extranjeros* (Viudez,Francisca Castro; 1991), která je velmi přehledná a pro začátečníky španělštiny ideální. Gramatika je velmi stručně vysvětlená a na konci učebnice je shrnuta do několika stránek.

Autoři v učebnici uvádějí, že subjuntiv bude v přípustkových větách užit, pokud půjde o negativní názor, přání nebo povinnost.

<u>Subjuntiv</u>	<u>Indikativ</u>
No creo que venga todavía.	*Creo que vendrá pronto*
Espero que llegue pronto	

[23] Tabulka byla převzata z KRÁLOVÁ, Jana, Fiesta 3, Plzeň, Fraus 2003, s.229.

Tabulka č.:5

Zdroj: Vlastní podle Ven 2

Přípustkové věty:

Indikativ	Jsou-li děje v minulosti, bude následovat indikativ. *El fin de semana pasado aunque llovía mucho, fui a la sierra*	Pokud je děj v přítomnosti, sloveso může být v obou způsobech: *Está lluviendo, no salgas.* *Aunque llueve, voy a salir* *Aunque llueva, voy a salir.*
Subjuntiv	Jsou – li děje v budoucnosti, následuje subjuntiv *El fin de semana prosimo pienso ir a la sierra, aunque llueva.*	

Tabulka č.:6

Zdroj: Vlastní podle Ven 2

5.2.3 *Gente* a *Aventura*

Pro rozšíření našeho výzkumu jsme se podívali i do jiných, méně známých učebnic jako například *Aventura* (Brožová Kateřina, Peñaranda Ferrer Carlos;2010) nebo *Gente (2010)*. *Aventura* se skládá z několika dílů s postupně se zvyšující úrovní španělské gramatiky, dosahující maximálně úrovně B1, ale nebyla pro nás vhodná. Ačkoliv obsahovala celkem rozsáhlé vysvětlení časů a subjuntivu a je zaměřená na aktuální témata vhodná pro studenty, přípustkovými větami se nezabývá, tudíž jsme ji mezi ostatní publikace nemohli zařadit. Subjektivně bych tuto učebnici hodnotila jako materiál vhodný pro začátečníky španělštiny v nejazykových školách.

Co se týká učebnice *Gente*, je obsahově velmi podobná Aventuře, ačkoliv je rozšířenější na slovní zásobu. Nicméně ani ona se o přípustkových větách nezmiňuje, proto ji mezi vybrané publikace nezařadíme.

6. Shrnutí:

Z námi konzultovaných zdrojů uvedených v předchozí kapitole je patrné, že víceméně všechny publikace se shodují ve způsobu, jakým objasňují pravidla používaní slovesných modů. Vedle všeobecné shody na tom, že i) přípustka je buď reálná nebo hypotetická, a ii) subjuntiv označuje domněnku nebo hypotézu, nabízejí publikace podrobnější pravidla, která lze shrnout pomocí následujícího přehledného schématu, které nabízí Borrego:[24]

Aunque+subjuntiv	**Aunque+indikativ**
Mluvčí je skutečnostmi seznámen	Mluvčí poskytuje posluchači informaci, kterou nezná
Mluvčí předpokládá, že posluchač informaci nezná	Informace je sdělována jen ve větě hlavní
Informace je poskytována jak ve větě hlavní, tak i ve větě vedlejší	Mluvčí skutečnosti nezná
	Mluvčí může považovat cíl za dosažitelný nebo těžce dosažitelný

Tabulka č. 7: Shrnutí aunque+ ind./subj.
Zdroj: Vlastní podle publikace Borrega J., J.G.Asencia, E.Prieta

Výzkumná část

1. Metoda práce se vzorkem

V této části bakalářské práce se budeme zabývat rozborem vybraných vět z korpusu Španělské královské akademie CREA (*Corpus de Referencia del Español Actual*). CREA je soubor textů různých původů uložených v elektronické podobě. Texty jsou všem dostupné a slouží k jazykovému výzkumu, studiu slov, slovních spojení v kontextu a umožňuje zjistit jejich frekvenci.

V teoretické části jsme vysvětlovali a zdůvodňovali použití indikativu a subjuntivu s přípustkových větách po spojce *aunque.* Nyní budeme na konkrétních příkladech pozorovat frekvenci výskytu obou slovesných způsobů a k nim příslušných

[24] Schéma převzaté z BORREGO J., *El subjuntivo; valores y usos*, Madrid 1989, s. 170-171.

časů ve vedlejších přípustkových větách a pokusíme se zamyslet nad použitím jednoho či druhého způsobu. V korpuse budeme vyhledávat věty ve spojkou *aunque* umístěnou jak na začátku větného celku, tak i uprostřed. Dále budeme pokračovat zkoumáním přípustkových vět s jinými spojkami, které jsme v teoretické části zmiňovali, tj. *a pesar de (que), y eso que, si bien, por mucho que etc.* K výzkumu budeme využívat poznatky, které nám průzkum v předchozí části přinesl. Naším cílem bude zjistit, zda ve větách převládá indikativ či subjuntiv.

2. Analýza a výsledky

2.1 Aunque

Nejprve jsme zjistili výskyty výrazu *Aunque*, tedy s velkým začátečním písmenem, abychom získali vzorek přípustkových vět, v nichž vedlejší věta je v pozici před větou hlavní. Celkový výskyt bez další specifikace činil 24185 případů z 11895 dokumentů, pracujeme ovšem s omezením na korpus mluvený *(oral)* a na geografické vymezení „*España*“. Tímto jsme obdrželi 226 případů ze 160 dokumentů, viz následující obrázky. Výběr jsme dále zúžili pomocí filtru (ratio 5) na konečných 46 výyskytů, jejichž kontext jsme jednotlivě analyzovali.

Obrázek číslo 1: Výsledek hledání spojky *Aunque*
Zdroj: Španělská královská akademie, korpus CREA[25]

[25] REAL ACADEMIA ESPANOLA: Banco de datos (CREA): http://corpus.rae.es/creanet.html.

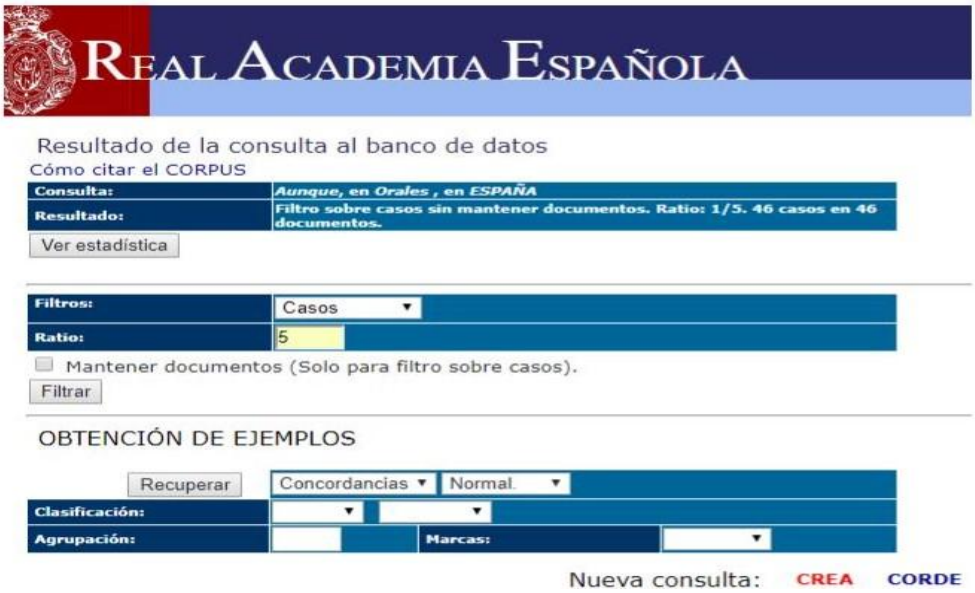

Obrázek číslo 2: Výsledek hledání po filtraci

Zdroj: Španělská královská akademie, korpus CREA[26]

Obrázek číslo 3: Seznam výsledků po Aunque

Zdroj: *Španělská královská akademie, korpus CREA*[27]

[26] REAL ACADEMIA ESPANOLA: Banco de datos (CREA): http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll.
[27] REAL ACADEMIA ESPANOLA: Banco de datos (CREA): http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll.

Dalším krokem při zpracování našeho výzkumu byl projít všechny příklady, které nám korpus CREA nabídl a vybrat z nich ty, na kterých je uvedená teorie nejlépe pozorovatelná. Po přečtení 46 případů jsme zjistili, že 29 (63%) z nich byly po *Aunque* spojené s indikativem v přítomném čase (*Presente de indicativo*), který převažoval, minulém jednoduchém (*Pretérito perfecto simple*) (7%) nebo složeném minulém čase (*Pretérito perfecto compuesto*) (15%) Zbytek vět byl ve spojení *Aunque* s tvarem subjuntivu perfekta (*Perfecto de subuntivo*) a imperfekta (*Imperfecto de subjuntivo*) (6,5%) i přítomného času (*Presente de subjuntivo*) (26%), který opět převažoval. V následujících příkladech budeme vyhledávat nejen slovesné způsoby, ale také slovesné časy užity ve větách a jejich frekvenci a jejich použití se pokusíme zdůvodnit s ohledem na poznatky uvedené v teoretické části.

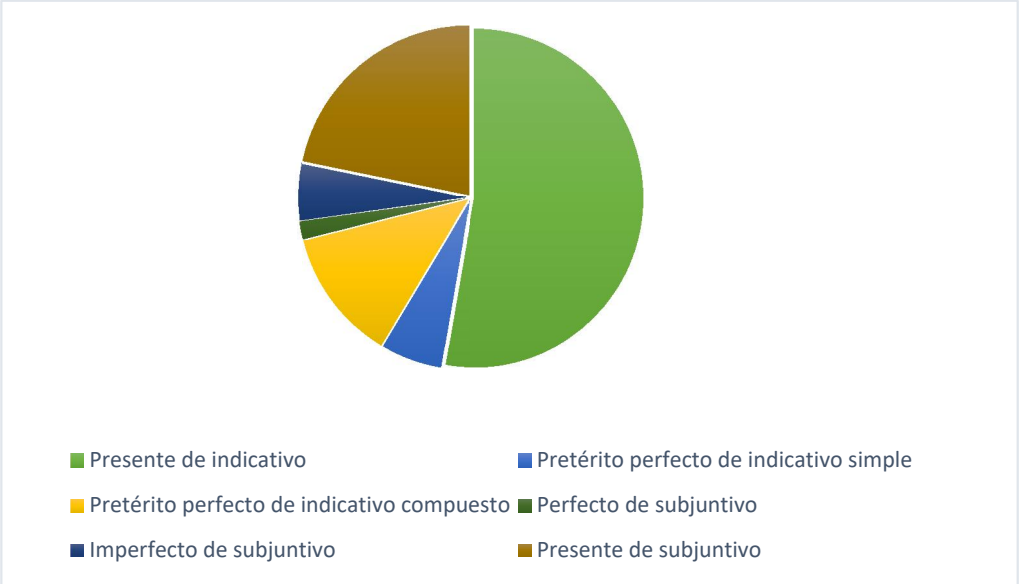

Graf č.1.: Výskyt časů po výrazu Aunque

Příklady Aunque + indikativ

(1) *Una figura discutida, atacada, controvertida, y en circunstancias a veces sumamente trágicas, nada respetada, ni siquiera como seres humanos.* ***Aunque*** *también* ***se discute*** *mucho sobre sus actuaciones. De manera que ya saben la semana que viene, los árbitros. Buenas noches.* (Zdroj: *Debate: ¿Cambia de rumbo la Iglesia española? 05/03/87, TVE 1)*

První příklad je vybrán z televizního rozhovoru televize TVE 1, ve spojeni *aunque + presente de indicativo*. Indikativ je zde užit z důvodu, že mluvčí s největší pravděpodobností považuje skutečnost za pravdivou či ověřenou, nebo alespoň to tak předpokládá. Dalším důvodem je skutečnost, že se děj právě teď odehrává, tzn. v tuto chvíli se diskutuje o problému, a ještě nějakou dobu zřejmě diskutování potrvá. Použití přítomného času je samozřejmě v souladu s kontextem a konsituací, neboť *se discute*, jak jsem již zmínila, je děj právě probíhající a označující časový úsek, který ještě neskončil.

(2) ***Aunque** en la Comunidad Valenciana se **ha dado** por concluido el aviso de rachas fuertes de viento de poniente superiores a los noventa kilómetros y no se espera que se alcancen valores superiores a los setenta, el Centro de Emergencias de la Generalitat mantiene la situación de alerta máxima del Previfoc, es decir, de máximo nivel por peligro de incendios en nuestros bosques. (Zdroj – Todo noticias, 06/05/97, Radio 5)*

Jako v předchozím příkladu, i tady se jedná o spojení *aunque+ indikativ*, tentokrát je ale v minulém složeném čase. Přepokládá se, že posluchač i mluvčí jsou obeznámeni se situací a považují skutečnost (o varování prudkého větru) za ověřenou. Ačkoliv je věta hlavní v přítomném čase a vztahuje se k přítomnosti, věta vedlejší začínající námi zkoumanou spojkou se vztahuje k minulosti. Vzhledem k tomu, že situace zasahuje do přítomnosti je výběr slovesného času po spojce *aunque* v souladu s kontextem.

(3) ***Aunque,** naturalmente, la televisión, en cuanto a su funcionamiento, ya **tardó** bastantes años en llegar, porque no empezaron las emisiones regulares hasta mil novecientos cincuenta y seis.*

Další příklad přípustkové věty rovněž ukazuje použití indikativu po spojce *Aunque* pro vyjádření skutečného faktu. V tomto případě bychom mohli vysvětlení zařadit i do subjektivních pocitů vzhledem k tomu, že autor použil výraz *naturalmente* (samozřejmě,) čímž vyjádřil svůj postoj, tedy souhlas s událostí. Uváděním letopočtů je zřejmé, že se jedná o ukončený děj v minulosti, který nezasahuje do přítomnosti. Pokud by událost, která se odehrála v minulosti stále ovlivňovala přítomnost nebo by

předcházela jinému minulému ději, použili bychom jiný slovesný čas, než minulý jednoduchý indikativ (*pretérito perfecto simple*).

Příklady Aunque+ subjuntiv

(4) *Hasta me puedo hacer amiga de ella, podemos ir a jugar a los marcianitos Claro. Pero ¿para qué te sirve?* ***Aunque*** *te* ***hagas*** *amiga de ella a él no lo vas a recuperar ya.*

V následujícím příkladu vidíme přípustkovou větu, ve které je *aunque* na začátku věty a po něm následující subjuntiv přítomného času. Subjuntiv je použit z důvodu, že autor chtěl vyjádřit domněnku: *Aunque te hagas amiga de ella* (I kdybyste se skamarádily) vyjadřující možnost, že by se děj uskutečnit hypoteticky mohl, ale s jistotou to autor neví. Vzhledem k tomu, že věta označuje budoucnost, použití subjuntivu přítomného je zde logické.

(5) ***Aunque*** *solamente* ***fuera*** *por la atención que vienen ustedes prestando al programa, les tendría que dar, como hacen algunos catedráticos, un aprobado general y, por cierto, a los poderes públicos los dejamos para septiembre. ¡A ver si de una vez aprueban y promulgan la ley del jurado! Buenas noches. (Zdroj – Inocente o Culpable, Madrid y Badajoz, 04/07/91)*

Zde je příklad věty vyjadřující hypotetičnost. Jak jsem již zmiňovala v teoretické části, pro vyjádření pravděpodobnosti slouží subjuntiv přítomného času, pro vyjádření reálnou pravděpodobnost a subjuntiv imperfekta sloužící pro případy s nereálnou možností uskutečnění děje. V tomto případě se jedná o vyjádření nereálné hypotetičnosti a z tohoto důvodu je užit subjuntiv imperfekta.

(6) *Además yo vi golpear tan salvajemente a esas presas comunes, darles por los senos, darles patadas, arrastrarlas.* ***Aunque hubiera sido*** *una presa de la peor conducta, pero esos no son los métodos humanos. (Zdroj – Tatuaje, 24/04/85, TVE 2)*

Poslední příklad v této kapitole je se slovesem ve tvaru subjuntivu předminulého času. V první řade musíme okomentovat použití subjuntivu, nikoliv indikativu. Autorovým cílem je opět vyjádření domněnky pomoci tohoto slovesného typu. Zde se může jednat i o osobní vyjádření nesouhlasu ke skutečnosti (*la peor presa*). Celý příklad je uváděn v minulosti, proto je třeba použít subjuntiv v minulém tvaru. Jak je již uvedeno v teoretické části, subjuntiv předminulého času označuje děje, které se odehrály před jiným dějem v minulosti nebo v podmínkových větách. Nyní se jedná o typ přípustkové věty, která v první části označuje něco velmi nepravděpodobného. Mluvčí použil tento tvar subjuntivu, protože s faktem nesouhlasí, tudíž je pro něj nereálný.

Na závěr bychom mohli zdůraznit a shrnout některé poznatky vyplývající z této analýzy, a sice, že vzorky s indikativem po spojce *Aunque* se dělí do dvou kontextů: 1) probíhající a 2) hypotetický. Na výše uvedeném obrázku číslo 3 (viz str. 30) můžeme vidět téměř všechny výsledky získaných vyhledáváním v CREA, na kterých můžeme zpozorovat různé typy kontextů. Znamená to, že hypotetickou situaci můžeme vyjádřit i pomocí indikativu a že hypotéza nemusí být vždy vyjádřená subjuntivem. O to, za se jedná o hypotézu či ne rozhoduje kontext a konsituace vyplývající z věty, neznamená to, že vždy když je věta vyjádřená indikativem bude označovat jistotu. V takových situacích by se Aunque dalo do českého jazyka přeložit „i kdyby“, kdyžto v probíhajících kontextech se bude spojka překládat „ačkoliv, i když…“

2.2. aunque:

Pro rozšíření našeho výzkumu jsme zjišťovali, jaké časy následují po spojce *aunque*, která není na začátku souvětí. Opět jsme pracovali s korpusem CREA a stejně jako v předchozí kapitole jsme si i pro tuhle vybrali několik výrazů k prozkoumání.
Postup byl stejný jako předtím. Na internetových stránkách Španělské královské akademie (www.rae.es) jsme si vyhledali korpus CREA. Po rozkliknutí se nám objevilo několik možností, ze kterých si vybereme *Acceso al Corpus de Referencia del Español Actual.* Do políčka *Consulta* (Vyhledávání) jsme zadali výraz *aunque*, musíme ovšem dát pozor na ortografii. Vzhledem k tomu, že jsme předtím zkoumali, jak se chová spojka na začátku souvětí, bylo nezbytné abychom napsali výraz s velkým písmenem na začátku slova. Tím jsme korpusu napomohli k tomu, aby tyto věty od ostatních odloučil, pro větší přehlednost. Naopak nyní jsme výraz zadali s malým písmenem, aby korpus vyhledal

případy zkoumaného výrazu uvnitř větného celku. Opět jsme zvolili texty mluveného jazyka *(Oral)* a ze všech nabízených zemí ve vedlejším políčku jsme zvolili Španělsko *(España)* a začali vyhledávat stisknutím tlačítka *Buscar.*

Korpus vyhledal 1534 případů z 465 dokumentů. Z takového výsledku bylo zřejmé, že musíme vyhledávání upravit, abychom snížili počet případů pro snadnější vypracování výzkumu. Pro zredukování případů slouží políčko *Ratio,* do kterého jsme v minulém výzkumu zadali číslo 5. Pro tentokrát nám číslo 5 vyhledalo 304 příkladů, tudíž jsme museli zvýšit počet na 10 a opakovat hledání. Tento krok nás zavedl ke konečnému počtu 158 případů v 47 dokumentech a pro jejich zobrazení jsme zvolili tlačítko *Recuperar.*

Obrázek číslo:5 Výsledek vyhledávání aunque po zredukování

Zdroj: *Španělská královská akademie, korpus CREA*[28]

[28] [28] REAL ACADEMIA ESPANOLA: Banco de datos (CREA): http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll.

OBTENCIÓN DE EJEMPLOS

Recuperar | Concordancias. | Normal. | Clasificación: | Agrupación: | Marcas:

Cómo citar el CORPUS **Concordancias.**

Pantalla: 1 de 7. Siguiente 1 2 3 4 5 6 7 Ver párrafos

CONCORDANCIA			AÑO	AU
llosa de mis hijos, de que mi vida haya sido así,	aunque	muchas veces no lo entienda. Porque a mí me ha	** ---	OR
ma que yo antes no entendía. Pero ese problema,	aunque	no haya sido un estigma en tu vida, yo entiend	** ---	OR
ueno, pues vamos a ayudarles a salir. Yo quiero,	aunque	pueda parecerte cursi, dedicarte a ti, dedicar	** ---	OR
Y, bueno, le prometo que yo droga no voy a tomar,	aunque	ya tomo bastante a través del tabaco y me deja	** ---	OR
personalmente no comparto la opinión del médico,	aunque	merece todo el respeto que su autoridad tiene	** ---	OR
lud. Sin embargo yo, por los informes que tengo,	aunque	yo no soy, desde luego, un experto en temas ju	** ---	OR
ucede en el Derecho Comparado Europeo. Bueno, yo	aunque	estoy haciendo un poco de abogado del diablo y	** ---	OR
ando, que "es que..." ¿Que hay acuerdos tácitos,	aunque	... No. ... no imposición de tipo ideológico?	** ---	OR
ama como éste, un futbolista de un equipo a otro,	aunque	ambos equipos sean de Andalucía. Desde Londres	** ---	OR
an tenido esa hija, y supongo que en su interior,	aunque	no lo cuente, eso pesa, eso es importante. Pu	** ---	OR
. Es una mujer que nació en Triana, en Sevilla, y	aunque	esto sea un poco su carta de presentación no b	** ---	OR
tro Un día en un día puede herir su sensibilidad,	aunque	lo dudo, yo sé que el pueblo español es un pue	** ---	OR
. Pero, yo hubiera preferido que fuera viernes,	aunque	sea. Ya, pero es que Porque así porque luego	** ---	OR
parcela. Pues sí, porque ahora, indudablemente,	aunque	la gente piense lo contrario, ahora es la mejo	** ---	OR
sociales de este país. Y eso no se puede ignorar	aunque	tenga la mayoría de este parlamento, que es un	** ---	OR
ntitrés grados y algunas décimas. nubes y claros	aunque	predomina el sol. una hora apacible de la tar	** ---	OR
ener cuatro jugadores extranjeros en su plantilla	aunque	sólo tres de ellos puedan coincidir en un part	** ---	OR
ipio el técnico de la actitud de de Tony Polster,	aunque	creo que sí, en este caso concreto, Lucho Saa	** ---	OR
¿quién se iba a imaginar también que un abogado,	aunque	sea del seguro, que iba bueno, ya sé que tú no	** ---	OR
tú, cuando ves que tienes un juicio, que para ti,	aunque	no sean que para el abogado puede ser más impo	** ---	OR
Independencia. vida independencia. O sea que,	aunque	yo tenga el contrato desde el año setenta y cu	** ---	OR
diós. Vamos a ver si somos capaces de contestar,	aunque	sea, dos llamaditas telefónicas más. Hola, bue	** ---	OR
l año que es escrito, pues se adelanta muchísimo,	aunque	dicen con menos finura y con menos elegancia y	** ---	OR
literaria. Yo soy enemigo de la crítica literaria	aunque	estoy en ese campo, ¿no?, por por por gremio.	** ---	OR
n el Romanticismo, pues no tiene autonomía propia	aunque	ha querido tenerla a través de la lingüística	** ---	OR

Ir arriba Pantalla: 1 de 7. Siguiente 1 2 3 4 5 6 7 Ver párrafos

Obrázek číslo 6: Seznam výsledků se spojkou aunque

Zdroj: *Španělská královská akademie, korpus CREA*[29]

Analýza přípustkových vět:

Ačkoliv je v tomto případě více příkladů, rozdělených do 7 stránek, všechny jsme je přečetli a udělali průzkum slovesných časů a způsobů. Zajímalo nás, který z nich je po spojce *aunque* nejčastěji používán, a naopak který z nich se používá nejméně a proč. Zjistili jsme, že použití indikativu i subjuntivu je vyvážené. Přestože se na začátku zdálo, že budou přebývat příklady se subjuntivem, ke konci se stav vyrovnal. Dokonce poslední stránka výsledků byla zaplněná jen větami se slovesem v indikativu.

Celkem převažovaly hlavně příklady v přítomném čase v obou slovesných způsobech. Mohli jsme se setkat také s příklady v minulém čase složeném nebo jednoduchém, s imperfektem, nebo i se subjuntivem v budoucím čase, který jsme se v předchozí kapitole najít nemohli. Další novinkou byl výskyt několika větných celků s kondicionálem. Na následujících stránkách budeme některé případy rozebírat a vybereme od každého času, který se vyskytl, nejméně jeden příklad.

[29] REAL ACADEMIA ESPANOLA: Banco de datos (CREA): http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll.

Příklady aunque + indikativ:

(7) *No me cambiaría. O sea, me gusta la gente, incluso el clima,* ***aunque*** *en verano ya* ***es*** *demasiado malo, es demasiado caluroso, pero me gusta que haga mucho sol*.

Po přípustkové spojce v tomto případě následuje indikativ v přítomném čase. Jak jsme již v teoretické části vysvětlovali, mluvčí tím chce vyjádřit skutečnost, kterou má ověřenou. Z kontextu vyplývá, že mluvčí oblast, či město, o kterém mluví dobře zná a ví, že počasí je takové, jaké popisuje. Jak jsme již zmiňovali, indikativ mimo jiné slouží pro případ, že by mluvčí sděloval novou informaci někomu, kdo se situací není seznámen.

(8) *Que él nunca ha estado en el pueblo, y* ***aunque*** *la novia la* ***tenía*** *de cuando iban al colegio, porque dices tú porque siempre sí cuando hay novios que llegan a su fin y hay otros que no, porque llevan tantos años ya que no saben ni qué decirse.*

Opět je zde případ indikativu po spojce *aunque*, tentokrát v čase imperfekta. Vzhledem k tomu, že celá věta je vyjádřena v minulosti, musel být následně použit jeden z minulých tvarů. Imperfektum slouží pro vyjádření dějů odehrávaných v minulosti s delší dobou trvání či opakování. Jak již z příkladu vychází, osoba, o které je mluveno, svojí přítelkyni měla už delší dobu a ještě předtím než se odehrál první zmíněný děj ve větě, tj. nikdy nebyl na vesnici *(nunca ha estado en el pueblo).* Z tohoto důvodu je jasné, že je použití imperfekta logické. Co se slovesného způsobu týká, indikativ, jak již bylo řečeno, vyjadřuje skutečnosti ověřené mluvčím.

(9) *Ratz? treinta y cinco veces internacional con la selección soviética, posee una buena técnica y una gran fuerza, es la gran esperanza del Español, que,* ***aunque ha remontado*** *su mala situación en los últimos partidos, todavía está amenazado con el descenso.*

Zde je věta vytržená z televizní reportáže. Po zobrazení širšího kontextu příkladu, bychom tuto informaci objevili stejně jako u jakéhokoliv dalšího příkladu, je – li zdroj označen. Když se jedná o televizní reportáž, vycházíme z toho, že mluvčí skutečnost

považuje za ověřenou, tudíž použil indikativ. Složený minulý čas slouží pro děje odehrané v minulosti, které zasahují do přítomnosti. Stejná situace nastává i v tomto případě. Ačkoliv Ratz překonal těžké situace *(ha remontado su mala situación*) i nadále zůstává ohrožený *(está amenazado).*

(10) *El salto fue el verdugo de los búlgaros,* ***aunque*** *en Seúl* ***quedó*** *patente que su gimnasia está dentro de la élite, y en los próximos años dará que hablar. (Zdroj – Domingo Deporte, 02/04/89, TVE 2)*

Zde se jedná o větu, která je vyřčena moderátorem z rádia, tudíž se předpokládá, že autor o skutečnosti, o které vypráví ví a prověřil ji a hlásí ji posluchačům, kteří budou tuto informaci považovat za novou. Celá věta je již od začátku tvořena v minulosti, tudíž se předpokládá, že po přípustkové spojce, vzhledem k přecházejícímu slovesu v minulém jednoduchém čase, bude zachovávat stejnou strukturu a po *aunque* bude také použit minulý čas jednoduchý.

(11) *Pues no debería, pero en fin hay muchos que han suspendido el lenguaje y están en el periodismo, o sea que puede llegar a ser periodista,* ***aunque*** *no* ***debería****. (Zdroj – La Luna, 12/12/89, TVE 1)*

Opět se jedná o větu sloužící pro posluchače jako nová informace a je tvořená mluvčím v televizi. Můžeme předpokládat, že mluvčí tuto informaci považuje za danou a nehypotetickou. Co se kondicionálu týká, jeho použití je v souladu s kontextem, vzhledem k tomu, že se jedná o vyjádření podmínky v přítomnosti, která je reálná.

Příklady aunque+subjuntiv

(12) Realmente, la verdad es que no es serio traspasar rápidamente, al inicio de un programa como éste, un futbolista de un equipo a otro, ***aunque*** *ambos equipos* ***sean*** *de Andalucía*

Využití subjuntivu je mnohostranné. V teoretické části jsme již použití tohoto způsobu vysvětlovali. Mluvčí v této větě jasně vyjadřuje svůj nesouhlas, z toho důvodu použil subjuntiv. Co se času týká, je zde užit přítomný subjuntiv vzhledem

k tomu, že hlavní věta není ani v minulosti, ani v budoucnosti, tudíž je aplikovaný přítomný čas relevantní k situaci.

(13) *Pero él de por sí era espléndido y dadivoso. Sí. Cada vez que venía nos nos repartía las moneditas,* ***aunque*** *no* ***fuera*** *mucho pero siempre algo nos alegraba el bolsillo. (*Zdroj: *Finca particular, conversación familiar, 10/08/91)*

Toto je příklad věty vycházející z rodinného rozhovoru. Účastníci rozmluvy diskutují o osobě, kterou pravděpodobně všichni znají a ví o koho se jedná. Vzhledem k tomu, že nesdělují mezi sebou novou informaci, použití subjuntivu je logické. Navíc je věta vyřčena v minulosti, z toho důvodů je použití subjuntivu imperfekta v souladu s kontextem.

(14) *Pero ese problema,* ***aunque*** *no* ***haya sido*** *un estigma en tu vida, yo entiendo que ha debido ser tan terrible como para que tú sigas ocupada y preocupada por el tema de las drogas.*

Vzhledem k tomu, že mluvčí hovoří o skutečnostech, které se týkají posluchače a posluchač to sám zažil, nesděluje novou informaci. Jak jsme již v teoretické části vysvětlovali, pokud nevyjadřujeme novou skutečnost, použije se subjuntiv stejně jako v tomto případě. *Haya sido* je tvar perfekta, který se aplikuje, když je věta hlavní v přítomném nebo budoucím čase. Hlavní věta je zde skutečně v času přítomného (*entiendo*…) a fakt, který sdělujeme pomoci subjuntivu je odehráván v minulosti kvůli kterému se děje věta hlavní, znamená to tedy, že ovlivňuje přítomnost.

(15) *Bueno, pues mire ésta, por ejemplo, en los libros sagrados indios, dice: la mujer nunca ha de hacer su voluntad* ***aunque*** *la* ***tuviere****.*

Zde je příklad věty s jednoduchým subjuntivem budoucího času. Jak jsme již poznamenali v předchozí části, tento slovesný čas se již v hovorové španělštině neužívá. Ačkoliv se nám tato věta objevila v mluveném korpusu, tzn. někdo ji použil během rozhovoru, z ukázky vyplývá, že se jedná o citaci. Mluvčí pouze poukazuje na věc, která je napsaná v jisté staré indické knize. Citovaná věta hlavní je v přítomném čase a větou vedlejší se vyjadřuje domněnka nebo jen nejistá věc.

Vzhledem k pochybnosti vyplývající z věty vedlejší je nutné použít subjuntiv. Budoucí čas je znakem události, která se může ještě stát v nejbližší době.

2.3. Jiné přípustkové výrazy

V této podkapitole jsme vyhledávali již zmíněné v teoretické části přípustkové výrazy, mezi kterými patří *a pesar de, despecho, sabiendas a con todo y que.*

2.3.1 a pesar de

Prvním hledaným výrazem přípustkového typu v našem výzkumu je spojka *a pesar de*. Tuto spojku jsme zadali do políčka *Consulta* v CREA opět jen v mluvných textech s geografickým vymezením *„España"*. Celkový výskyt bez další specifikace činil 303 případů ve 174 dokumentech. Jak již bylo zmíněno v 3.1. spojka *a pesar de* se může vázat se substantivem i s infinitivem. Z toho důvodu byl naším úkolem přečíst všechny věty a vybrat z nich jen ty, ve kterých se bude po *a pesar de* vyskytovat sloveso v jakémkoliv čase, abychom mohli zkoumat slovesné způsoby.

Po prozkoumání všech případů jsme zjistili, že ve 173 příkladech (57%) se *a pesar de* pojí se substantivem, ve 101 příkladech (33%) se spojkou *que*, po které následoval buď substantivum nebo sloveso a ve 27 příkladech (9%) s infinitivem. Mezi výsledky jsme objevili i případ, kdy se během mluvení ve veřejnoprávním rádiu objevila spojka *a pesar de* hned několikrát po sobě, viz příklad (16) a také spojka *porque*, která následovala po námi zkoumané spojce, viz příklad (17).

Graf č. 2: Výskyt slovesných způsobů po *a pesar de*

(16) *Bueno, en esta nota nosotros decíamos* ***a pesar de a pesar de a pesar de*** *muchísimas cosas,* ***a pesar de*** *la sentencia****, a pesar de*** *otro tipo de sentencias que no nos* ***agradan*** *para nada, a pesar del ataque del cual estamos siendo objeto desde la... desde los violentos, desde los intolerantes: "Nosotros tenemos que seguir adelante con profesionalidad" y precisamente, veníamos a decir que hoy más que nunca: "Tenemos que demostrar ante la sociedad que estamos a su servicio". (Zdroj –* ***Informativo de Radio Nacional, noticias de las ocho, 17/03/97, RNE****)*

(17) *Yo te incito un poco, que es preocupante,* ***a pesar de porque*** *nos damos cuenta leyendo este libro, es que Baltasar ha estudiado, a parte de investigar organizaciones y todo tipo de de de de de delincuentes, pues, se nota que ha estudiado el fenómeno, que ha hablado con gente de todo el mundo, internacional, sabe cuáles son, pues, lo que propone la onu y cómo está funcionando todo y tiene una idea clara de cómo funciona la delincuencia organizada. (Zdroj –* ***Protagonistas, 12/05/97, Onda Cero****)*

Z důvodu, že jsme se v ani jednom případě nesetkali se slovesem po spojce *a pesar de*, nýbrž se sloveso v některých případech objevovalo po následující předložce *que*, vyhledávání jsme upravili a do vyhledavače jsme zadali spojení *a pesar de que*. Ačkoliv jsme z předchozího vyhledávání obdrželi výsledek se 101 výskyty s předložkou *que*, po novém zadání se počet výskytů zredukoval na 98 v 71 dokumentech. Po prozkoumání výsledků jsme zjistili, že se sloveso po námi zkoumaném spojení objevuje z 98 případů přesně ve 44 z nich a zbytek se váže se substantivem. Ze 44 výskytů je sloveso po spojení a pesar de que ve 30 případech (68%) v indikativu v přítomném čase. Dalším nejčastějším používaným časem byl indikativ v imperfektu (14%) a v malém počtu (5%) se objevil i indikativ minulého i složeného času. Co se týká subjuntivu, objevil se jen ve 3 výskytech (7%), z čehož vyplývá, že po spojení *a pesar de que* následuje převážně indikativ, ačkoliv výskyt subjuntivu není vyloučen.

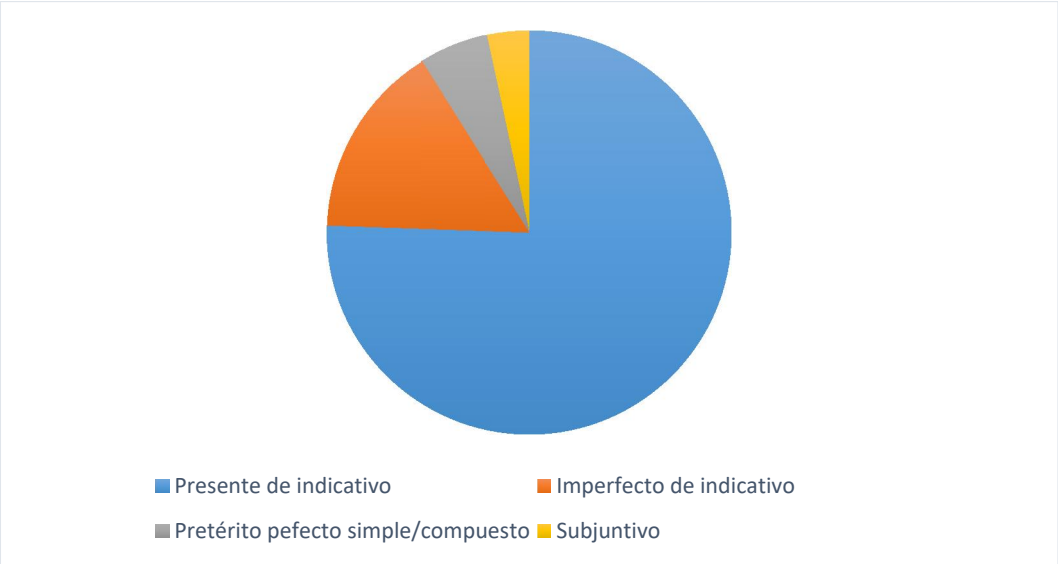

Graf č. 3: Výskyt slovesných časů po *a pesar de*

Příklady a pesar de que + indicativo

(18) *La verdad es que cuando se mezclan amor o lo que sea, …, porque su novio es un chico estupendo y, bueno, pues se* ***a pesar de que tiene*** *amor y* ***que tiene*** *todo lo que quiere, no se preocupa tampoco en montar el el numerito, ¿no? (Zdroj – Mi querida Radio a la sombra, Radio, Madrid, 27/10/91)*

(19) *Además lo dijimos en en la tertulia que,* ***a pesar de que era*** *un tema trágico, nosotros entendíamos que deberíamos, por lo menos, conseguir de eso un poco de sonrisa en la gente que, bueno, que era de agradecer. (Zdroj – La Ronda, Barcelona, 13/03/91, TVE 1)*

(20) *Se rechazó, por cierto, antes una comisión de investigación sobre el asunto de Aravaca, y tampoco se atrevió el Ayuntamiento a rescindir el contrato a e-de-ese como pedía la oposición,* ***a pesar de que se han detectado*** *miles de irregularidades, en torno a veinte mil, y se supo en ese pleno lo que pasa es que el concejal de economía, Pedro Bujidos, no quiso revelar por qué, pero, al parecer, la Policía Judicial está investigando a e-de-ese e, incluso, también la cosa ha pasado a manos de la fiscalía del del Tribunal Superior de Justicia de Madrid. (Zdroj – Por fin Madrid, 02/11/96, Cadena SER)*

Příklady a pesar de que+ subjuntivo

(21) *Entonces esto es muy importante para el Montpellier aunque **a pesar de que** no **sea** un gran equipo, pero creo que tampoco el Manchester United en este momento deslumbre a nadie.* (Zdroj: *A Punto, Madrid, 19/03/91, RNE, Radio 5*)

2.3.2. despecho

Po zadání výrazu *despecho* do políčka *Consulta* v korpusu CREA jsme obdrželi výsledek jen se třemi výskyty v mluvených textech. Nicméně bylo možné pracovat jen s jedním výsledkem, vzhledem k tomu, že v jednom případě byl zkoumaný výraz ve funkci adjektiva a v druhém případě byl ve funkci substantiva.

(22) *Por despecho se me hizo lo contrario, se me dijo: tú estás recogiendo firmas ahora vamos a bajar las condenas. (Zdroj - Esta noche cruzamos el Mississippi, 22/10/96, Tele 5)*

(23) *Tú no haces más que hablar de orgasmo y de Miriam. Y **despecho.** Qué monda. Quieres callarte y dejarnos hablar a los demás. (Zdroj- ¡Ay! vida mía, 18/08/93, TVE 1)*

(24) *Lo cierto es que más allá de la escenografía del congreso que le aclamó como presidente de Alianza Popular, Antonio Hernández Mancha parece la irreflexiva víctima de aquella dimisión irrevocable de Manuel Fraga, que el propio fundador de a-pe reconoce que fue precipitada y que para muchos fue consecuencia de un desfondamiento, de un despecho pasajero (Zdroj – Informe Semanal, 07/01/89, TVE 1)*

2.3.4. A sabiendas

Ačkoliv jsme se o tomto spojení v odborných publikacích dočetli ve spojení se zajímavým vysvětlením, po zadání výrazu do vyhledávače korpusu CREA jsme neobdrželi žádný výsledek.

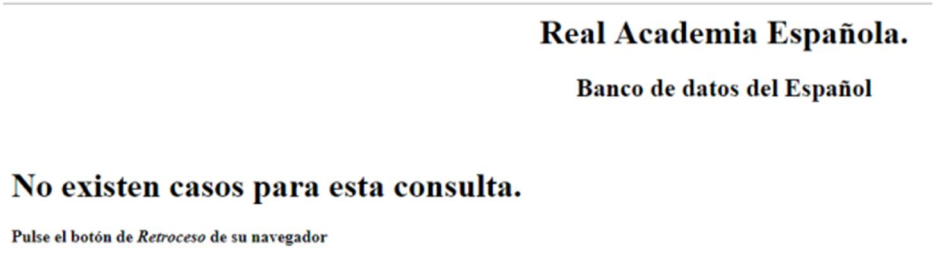

Obrázek č.7: Výsledek hledání A sabiendas
Zdroj: *Španělská královská akademie, korpus CREA*

Na druhou stranu, když zadáme do vyhledávače *a sabiendas* ve všech textech, s geografickým vymezením „España" korpus vyhledal 399 výskytů, to znamená, že tento spojovací výraz je typický pro projev písemný.

(25) *Y luego se encontró presidiendo la Fundación de Ayuda a la Drogadicción, que ha sido el último combate que le encomendó la sociedad, a sabiendas de que esa era una guerra que requería más comprensión que violencia, más atención que armas.*

2.3.5. Por mucho que/ por mucho que

Další možností vyjádření přípustky je konstrukce *por mucho* + *que* uprostřed či na začátku větného celku. Počet výskytů s tímto spojením na začátku souvětí je výrazně menší, něž uprostřed. Přesněji korpus vyhledal jen 5 příkladů vět uvozených *por mucho que* z nichž se čtyři (80%) pojí se subjuntivem a jen jeden s indikativem. Na druhou stranu jsme obdrželi výsledek se 39 výskyty ve 29 dokumentech po vyhledání stejné konstrukce s umístěním uprostřed věty z nichž se opět jen pár pojí indikativem. Co se slovesných časů týká 90% výskytů byly v přítomném čase a jen několik v minulém složeném.

(26) *Porque, claro, estamos aquí una serie de personas, salvo Cerveto y salvo Paco, que ellos están dentro y los demás estamos fuera,* ***por mucho que sea*** *director general, pero se está fuera, y no procede de prisión, sino que procede de de de de la magistratura.* (Zdroj: *Vida y muerte en las cárceles, 05/02/87, TVE 1*)

(27) *Noventa y cinco-setenta y cuatro, ¡veintiuno de ventaja! que realmente es la diferencia que puede existir entre estas dos selecciones,* ***por mucho que haya progresado*** *el equipo francés, que de verdad, aunque hoy pueda ofrecer esta impresión, ha hecho un gran campeonato, ha tenido grandes partidos, contra Checoslovaquia jugo muy bien, contra Italia jugo extraordinariamente bien, contra Francia, en los momentos necesarios estuvo en un buen tono y contra Yugoslavia incluso aguanto veintiocho minutos el el equilibrio.* (Zdroj: *Televisión, Madrid, 05/07/91 C*)

Závěr:

V této práci jsme se pokusili vysvětlit použití slovesných způsobů španělského jazyka v přípustkových větách a porovnat poznatky se situacemi v úzu v konkrétních příkladech. V odborných publikacích jsme zkoumali teorie různých autorů o správném použití indikativu a subjuntivu a sledovali jsme, které slovesné časy po nich v mluvených textech následovali. Zaměřili jsme se převážně na výrazy *aunque, a pesar de, por mucho que*.

Větší část mluvených textů vybraných v korpusu CREA pocházela z radiových nebo televizních rozhovorů, jejichž cílem je informovat posluchače o nových věcech.

Nejprve jsme zjišťovali typy přípustkových vět. Zjistili jsme, že existují věty s reálnou nebo potenciální překážkou. V případě reálné překážky je důležitým prvkem subjektivní pocit mluvčího, tedy jistota děje, o kterém mluvíme. Tudíž pokud si mluvčí skutečnost ověřil, nebo pokud ví s jistotou, že je informace, kterou sděluje pravdivá, bude po přípustkové spojce následovat indikativ. Dalším důležitým prvkem je i znalost účastníků konverzace o skutečnostech. García Santos (1999) uvádí, že pokud je informace sdělována přípustkovou větou pro posluchače nová, pak sloveso bude mít tvar indikativu. Tuto teorii podporuje i autor Francisco Matte Bon nebo i Borrego s Dominguézovou (2013). Naopak pokud mluvčí s informací, kterou sděluje nesouhlasí, nebo k ní má negativní postoj, použije subjuntiv.

Dalším, nejčastějším důvodem použití subjuntivu je v případě potenciální překážky, tedy vyjádření hypotézy v případě, že nevíme s jistotou, zda se děj odehraje. Domněnku pak dále rozdělujeme na reálnou a nereálnou a míru pravděpodobnosti vyjadřujeme subjuntivem v přítomném nebo minulém čase.

Výsledkem našeho výzkumu ve větách s přípustkovou spojkou Aunque na začátku souvětí je převažující použití indikativu, což dokazuje, že se v mluveném jazyce setkáme převážně se situacemi, kdy mluvčí považuje skutečnost, ktetou sděluje za ověřenou a předává ji někomu, kdo se s touto informací setkává poprvé. Další zkoumanou situací byla umístění přípustkové spojky *aunque* uprostřed souvětí. V tomto případě bylo použití indikativu a subjuntivu vyvážené, ačkoliv se na začátku výzkumu zdálo, že indikativ bude znova převládat. Nakonec jsme se zaměřili i na jiné spojovací výrazy a zjistili jsme, že po přípustkovém spojení *a pesar de* následuje ze 70% indikativ, což se ztotožňuje s naším výsledkem. Vyjimkou celé naše práce byla spojka *por mucho que,* která se po umístění doprostřed souvětí váže z vetší části se subjuntivem.

Resumen

En la tesis nos dedicamos al tema del uso del indicativo y subjuntivo en oraciones concesivas. Eligímos este tema para acabar con la preocupación de hablar por causa de la falta de conocimientos sobre este problemática. Principalmente hemos trabajado con el corpus CREA de la Real Academia Española.

La tesis está divida en dos partes, la parte teórica y la parte práctica. En la parte teórica intentamos de aproximarse a las oraciones concesivas y sus funciones. Además toda la teoría aplicada en esta parte está apoyada por publicaciones famosas de lingüistica.

Para empezar, intentamos analizar los tipos de oraciones, es decir diferenciar las oraciones según la estructura y según la actitud del hablante. Hemos analizado detallamente las oraciones compuestas, especialmente las subordinadas en las que se encuentran la oraciones concesivas que nos interesan. Encontramos los conocimientos sobre este téma en las publicaciones linguisticas de autores famosos españoles y checos. Primero queríamos orientarnos bien en la problemática de las oraciones concecivas así que teníamos que divir éstas en algunos grupos. El primer grupo se llama oraciones condicionales – concesivas en las que la publicación de RAE la Nueva gramática española encuentra las semejanzas entre estos dos tipos de oraciones para que comprendamos mejor las oraciones concesivas. El segundo grupo es el de las oraciones irreales contrafactuales, que trata sobre las oraciones en las que el hablante sabe que el hecho no va a suceder en el futuro o en presente, ni que el hecho ha sucedido en el pasado. En los dos otros grupos que hemos formado podemos encontrar la semejanza entre las oraciones concesivas adversativas y restrictivas.

En segundo lugar hemos observado las conjunciones que van con las oraciones concesivas. La conjunción más típica de todo es „aunque“, pero además de ésta podemos expresar la concesividad con otras estructuras. Brevemente hemos explicado el uso y las formas del indicativo, y subuntivo, a continuación nos dirigimos a las publicaciones que hemos mencionado anteriormente. En ellas los autores destacan algunas reglas o factores que tenemos que tener en cuenta para el uso correcto de los modos. Por una parte hablan sobre la certeza del hablante en cuanto a la información que comunica. Es decir tenemos que estar seguros sobre lo que comunicamos y comprobar el hecho mencionado para usar el indicativo. Por otra parte discuten sobre la actitud subjetiva del hablante, es decir el hablante tiene que estar de acuerdo con la información para que pueda usar el indicativo. De otra manera se usa el subjuntivo para expresar una hipótesis.

Al final de la parte teórica están resumidos los conocimientos obtenidos de las publicaciones especializadas.

En la parte práctica trabajamos con el corpus CREA en el que investigamos las conjunciones concesivas que hemos observado en la parte teórica y analizamos los tiempos y modos verbales que siguen después de las conjunciones. La parte práctica está dividida en algunos subcategorías, cada una responde a una conjunción concesiva. En primer lugar analizamos la conjunción „Aunque“ situada al principio de la oración compuesta. El resultado fue que, después de este termino sigue con más frecuencia el indicativo.

La segunda expresión fue otra vez „aunque“, pero en este caso situado dentro de la oración. El resultado fue equilibrado entre el subjuntivo e indicativo.

Los últimos términos que hemos analizado fueron „a pesar de“, que va más con el indicativo, *por mucho que*, que por otra parte, cuando está dentro de la oración va casi siempre con subjuntivo y otros dos que no se usan mucho, así que CREA no tenía muchas resultades para analizar o sea „despecho“ y „a sabiendas“.

Al final podemos decir que el resultado de nuestra tesis es la mayor frecuencia del indicativo que sigue después de las conjunciones concesivas.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Literatura:

ALARCOS LLORACH, Emilio: *Gramática de la lengua española*, Madrid, Espasa 1994.

ASENCIO, BORREGO, PRIETO, *El subjuntivo: valores y usos*, Madrid, SGEL 1998.

BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio; DUBSKÝ, Josef; KRÁLOVÁ, Jana, *Moderní gramatika španělštiny*, Plzeň, Fraus 1999.

BROŽOVÁ K., PEÑARANDA C. FERRER: *Aventura*, Klett, 2010.

ČERMÁK, ZAVADIL, *Mluvnice současné španělštiny*, Praha Karolinum, 2010.

ESPAÑOL ELELAB: *Gramática de referencia para la enseñanza de español,* Universidad de Salamanca, 2013

FLAMENCO GARCÍA, Luis: *Las construcciones concesivas y adversativas. Gramática descriptiva de la lengua española*/ coord. por BOSQUE MUÑOZ, Ignacio & Demonte Barreto, Violeta, 1999.

GARCÍA, SANTOS, *Sintaxis del español-nivel de perfeccionamiento*, Madrid, 1995.

GÓMEZ TORREGO, Leonardo, *Gramática didáctica del español*, Madrid, Ediciones SM 1998.

KRÁLOVÁ, Jana, *Fiesta 3*, Plzeň, Fraus 2003.

MATTE, BON, Francisco, *Gramática comunicativa del español*, Tomo II, De la idea a la lengua, Madrid, Edelsa 2005.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Nueva gramática de la lengua española,* Madrid 2009.

PERIS ERNESTO MARTÍN, BAULENAS NEUS SANS: *Gente hoy 2*, Difusión 2013.

VALEŠ, Miroslav & Bertrán, P. Antonio *El subjuntivo espanol y su equivalencia en checo,* Granada Lingvistica 2015.

VIUDEZ, CASTRO, Francisca, *Cursos de español para extranjeros*, VEN 2, Libro del alumno, Madrid, Edelsa 1991.

Internetové zdroje:

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [on line]. Corpus de referencia del español actual. Dostupné z: <http://www.rae.es>

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Obrázek číslo 1: Výsledek hledání spojky Aunque

Obrázek číslo 2: Výsledek zadání po filtraci

Obrázek číslo 3: seznam výsledků Aunque

Obrázek číslo:5 Výsledek vyhledávání aunque po zredukování

Obrázek číslo 6: Seznam výsledků se spojkou aunque

Obrázek č.7: Výsledek hledání A sabiendas

Graf č.1.: Výskyt časů po výrazu Aunque

Graf č. 2: Výskyt slovesných způsobů po a pesar de

Graf č. 3: Výskyt slovesných časů po a pesar de